

Motion till riksdagen 2021/22:4465

av Mats Nordberg m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2021/22:144 Riksrevisionens rapport om svenskt bistånd till multilaterala organisationer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara berett att noggrannare analysera hur olika organisationer som får kärnstöd från Sverige faktiskt uppfyller mål som Sverige har satt upp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör följa upp om organisationer som får kärnstöd från Sverige är tillräckligt transparenta med kostnader såsom arvoden och ersättningar internt och i fråga om organisationernas partner ute i biståndsländerna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det växande antalet internationella organisationer och fonder leder till risker för dubbelarbete och ökade overheadkostnader och om att Sverige därför bör verka för sammanslagningar av FN:s organisationer och internationella fonder kopplade till FN, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste vara beredd att minska eller avsluta kärnstödet till organisationer som inte uppfyller de mål som vi från svensk sida vill uppnå med vårt bistånd och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen sammanfattar i inledningen till skrivelsen att den välkomnar Riksrevisionens granskning och att regeringen i allt väsentligt delar dess övergripande iakttagelser. Regeringen hänvisar vidare till de åtgärder regeringen i skrivelsen planerar beträffande kärnstöd, bl.a. att (s. 11) regeringen i juni 2021 beslutade om en översyn av UD:s bidragshantering.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringens och UD:s hantering av kärnstöd, dvs. stöd som går utan öronmärkning till en multilateral organisations verksamhet, kan utformas mer ändamålsenligt, medan Sidas hantering av det s.k. multi-bi-stödet, dvs. bilateralt bistånd som kanaliseras genom multilaterala organisationer, i huvudsak är ändamålsenligt utformad. Det finns enligt Riksrevisionen förutsättningar för att regeringen och Sida ska kunna agera samstämmt gentemot organisationerna samtidigt som dessa förutsättningar kan förbättras.

Riksrevisionen bedömer (s. 4) att otydligheter kring mål i strategier som är centrala för styrningen av kärnstödet gör det svårt att följa kopplingen mellan mål, kärnstöd och resultat. Riksrevisionen anser att regeringen inte uttrycker sig i termer av mål när det gäller vad den vill uppnå med strategier som rör kärnstöd. Riksrevisionen menar att regeringens strategi för multilateral utvecklingspolitik (multistrategin) innehåller ett övergripande syfte men ingen målformulering. I regeringens strategier för enskilda organisationer anger regeringen i stället respektive multilateral organisations egna mål för verksamheten samt att man söker påverka dessa genom fortlöpande dialog.

Riksrevisionen menar att det skulle bli tydligare vilka resultat regeringen vill uppnå med kärnstödet om den uttryckte sig i termer av mål för organisationsstrategierna, som komplement till övergripande syften eller liknande. Detta menar Riksrevisionen gäller även om organisationernas egna mål sammanfaller med regeringens mål.

Regeringen påtalar (s. 4) att dess organisationsstrategier för internationella organisationer fastlägger vilket påverkansarbete Sverige ska bedriva för att få genomslag för svenska prioriteringar. Riksrevisionen menar dock att regeringen i dessa dokument inte uttrycker sig i termer av mål för påverkansarbetet, trots att regeringen i riktlinjer för strategier efterfrågar att organisationsstrategierna ska innehålla mål.

Riksrevisionen konstaterar att UD hanterar risker, i termer av förbättringsområden, genom bl.a. styrelsearbete och dialog med respektive organisation. Riksrevisionen anser dock att det inte finns någon systematik i dokumentationen av detta arbete och menar därför att regeringen inte kan säkerställa att, eller följa upp om, risker hanteras genom påverkansarbetet. Avsaknad av dokumentation medför, enligt Riksrevisionen (s. 5), att det inte heller går att följa om riskerna med kärnstöd till en viss organisation förändras över tid.

Enligt Riksrevisionens slutsatser framgår det inte av UD:s organisationsbedömningar hur identifierade svagheter i organisationerna har påverkat bedömningarna eller utformningen av regeringens organisationsstrategier. Positiva aspekter med organisationerna får, enligt Riksrevisionen, också i organisationsbedömningarna mer utrymme än negativa.

I sina rekommendationer (s. 6–7) skriver Riksrevisionen följande:

Riksrevisionens rekommendationer till regeringen:

- Säkerställ att det finns mål för vad regeringen vill uppnå med strategier som styr Sveriges kärnstöd. För att strategierna ska kunna följas upp bör målen vara tydliga och uppföljningsbara.
- Säkerställ att UD gör en dokumenterad riskanalys inför att regeringen ska fatta beslut som rör kärnstöd och regelbundet följer upp riskanalysen.
- Säkerställ att UD regelbundet gör en dokumenterad samlad uppföljning av respektive organisationsstrategi.
- Överväg om UD och Sida ska göra en dokumenterad samlad uppföljning av Sveriges kärnstöd och multi-bi-stöd till respektive organisation.

Riksrevisionens rekommendationer till UD:

- Följ upp kärnstödet till respektive organisation och dokumentera denna uppföljning.
- Säkerställ att organisationsbedömningarna fokuserar på aspekter som är specifika för svenska utvecklingspolitiska mål och prioriteringar, samt förtydliga hur avvägningar görs i organisationsbedömningar.

Riksrevisionens rekommendationer till UD och Sida:

- Överväg att ta fram gemensamma bedömningar motsvarande organisationsbedömningar och centrala bedömningar, som kan innehålla en riskanalys.
- Förtydliga den samrådsrutin som UD och Sida kommit överens om, så att det tydligare framgår vilka multi-bi-insatser Sida ska samråda om med UD.

Från Sverigedemokraternas sida instämmer vi i att det finns ett mervärde i att ge kärnstöd eftersom det ger internationella organisationer möjlighet att själva utforma sin verksamhet långsiktigt. FN:s organisationer uttrycker också inte sällan sin tacksamhet för Sverige för dess höga andel bistånd i form av kärnstöd. Den andra sidan av myntet är dock att det ger Sverige mindre möjligheter att påverka än vid direkta bidrag till konkreta projekt och verksamheter. Detta torde vara anledningen till att de flesta länder ger betydligt mindre av sitt bistånd till och/eller via internationella organisationer i form av kärnstöd.

Regeringen instämmer (s. 8) delvis i att bedömningen av de underlag som utgör underlag till besluten om kärnstöd kan bli tydligare. Rimligen måste en del av underlaget utgöras av uppföljningar av hur organisationernas tidigare konkreta resultat stämmer överens med Sveriges mål för kärnstöden.

Detta innebär i förlängningen även att Sverige bör vara berett att noggrannare analysera hur olika organisationer som får biståndsmedel från Sverige faktiskt uppfyller av Sverige uppsatta mål. På samma sätt bör Sverige följa upp om organisationerna är tillräckligt transparenta med kostnader såsom arvoden och ersättningar inom sina organisationer men också beträffande organisationernas partner ute i biståndsländerna.

Antalet FN-organisationer befinner sig i ökning och har gjort så länge. Därmed ökar risken för dubbelarbete och sannolikt ökar även overheadkostnaderna. Vi anser därför att Sverige bör verka för sammanslagningar av FN:s organisationer och till FN kopplade internationella fonder.

Från Sverigedemokraternas sida anser vi att regeringen måste vara beredd att minska eller helt avsluta kärnstödet till organisationer som inte uppfyller de mål vi från svensk sida vill uppnå med vårt bistånd.

Därmed bör inte granskningsrapporten ses som slutbehandlad.

Mats Nordberg (SD)

Aron Emilsson (SD)

Markus Wiechel (SD)

Björn Söder (SD)